

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Біолого-технологічний факультет
Інженерно-технологічний факультет
Кафедра технології кормів та годівлі тварин
Кафедра охорони праці та фізики

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Охорона праці в галузі та цивільний захист
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми **Менеджмент**
за спеціальністю 073 Менеджмент
на другому (магістерському) рівні вищої освіти

Розробник: Т.В. Хворост Т.В., доцент
 Розробник: Є.А. Самохіна, доцент
 Розробник: О.Г. Михалко, старший викладач

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри охорони праці та фізики

протокол від 18.06.2021 р. № 9

Завідувач кафедри [підпис] С.М. Хурсенко
(прізвище, ініціали)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри охорони праці та фізики

протокол від 22.06.2021 р. № 21

Завідувач кафедри [підпис] С.М. Хурсенко
(прізвище, ініціали)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри технології кормів та годівлі тварин

протокол від 07.06.2021 р. № 21

Завідувач кафедри [підпис] Ю.В. Бондаренко
(прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми [підпис] А.М. Михайлов

Декан факультету економіки та менеджменту [підпис] Н.І. Строченко

Рецензія на робочу програму (додається) надана: Веселас В.В.

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації [підпис] Г.Таран (Г.Таран)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 4.06 2021 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми
2021				

1. ЗАГАЛЬНА РОІНФОРМАЦІЯ П ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1	Назва ОК	Охорона праці в галузі та цивільний захист			
1	Факультет/кафедра	Біолого-технологічний/Технології кормів та годівлі тварин Інженерно-технологічний/Охорони праці та фізики			
2	Статус ОК	Обов'язковий			
3	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для	ОП Менеджмент /073 Менеджмент			
4	ОК може бути запропонований для				
5	Рівень НРК	7			
6	Семестр та тривалість вивчення	Третій, 14 тижнів			
7	Кількість кредитів ЄКТС	4			
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)			Самостійна робота
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	
		денна	денна	Денна	
9.	Охорона праці в галузі	12	12	-	36
10.	Цивільний захист	12	12	-	36
		заочна	заочна	заочна	заочна
	Охорона праці в галузі	4	4	-	52
	Цивільний захист	4	4	-	52
11.	Мова навчання	Українська			
12.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Хворост, Т.В., Самохіна Є.А., Михалко О.Г.			
12.1	Контактна інформація	Ст. викладач кафедри технології кормів та годівлі тварин, кабінет 322 г. ел. адреса: snau.cz@ukr.net консультації: шовіторка 14 ⁽⁰⁾ -15 ⁽⁰⁾ . Викладач, доцент кафедри розведення і селекції тварин та водних біоресурсів. Головний корпус, аудиторія 316: kafedra_selekcii_btf@ukr.net консультації: четвер 14 ⁽⁰⁾ - 15 ⁽⁰⁾			
13	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент орієнтований на формування у здобувачів знань, умінь та навичок, спрямованих на розроблення та реалізацію організаційних, технічних, наукових і спеціальних заходів з охорони праці в галузі та цивільного захисту на об'єктовому, локальному, регіональному та національному рівнях.			
14	Мета освітнього компонента	Формування у майбутніх фахівців (магістрів) умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі та формування у слухачів сучасних теоретичних і практичних знань, умінь і навичок щодо управління в умовах надзвичайних ситуацій, а також розробки та впровадження в практичну діяльність управлінських рішень по запобіганню та подоланню надзвичайних ситуацій природного й техногенного характеру, обґрунтування та формування державної політики захисту населення і території.			
15.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на освітніх компонентах «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці»			
16.	Політика академічної доброчесності	Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. До основних вимог за курсом віднесено - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей, надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Перегук текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів засобами: - за допомогою програмного забезпечення Unicheck і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами - за допомогою програми AntiPlagiarism.net. Здобувач вищої освіти має право на оскарження результатів оцінювання. Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки			
17.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=2761			

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК:	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК			Як оцінюється РНД
	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 13	
ДРН. Охорона праці в галузі				
ДРН 1. Використовувати нормативно-правову базу охорони праці, галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, міжнародні норми в галузі охорони праці для забезпечення побудови і функціонування системи управління охороною праці в агропідприємствах.	+	+	+	Есе, тест множинного вибору, Екзамен - тест множинного вибору
ДРН 2 Оцінювати, аналізувати та проводити логічне моделювання потенційних небезпек та ризиків технологічних процесів виробництва в галузі рослинництва. Використовувати статистичну звітність і акти розслідування нещасних випадків та професійних захворювань в аналітичній роботі для профілактики травматизму та комплексної оцінки заходів по поліпшенню умов праці.	+	+		Виконання практичної роботи, тест множинного вибору, Екзамен - тест множинного вибору
ДРН 3. Впроваджувати у виробництво раціональні режими праці та відпочинку, раціональну організацію трудового процесу і робочих місць, механізацію та автоматизацію виробничих процесів.	+	+		Усне опитування Розв'язання типових задач Екзамен - тест множинного вибору
ДРН. Цивільний захист				
ДРН 4. Використовувати нормативно-правові документи, наукову та іншу літературу при проектуванні та створенні інструктивної, організаційної, розпорядчої, планувальної документації з питань цивільного захисту та при визначенні структури цивільного захисту суб'єкта господарювання адаптивної системи землеробства для господарств різних форм власності або адміністративно-територіальної одиниці.	+	+	+	Проект плану ЦЗ Екзамен - тест множинного вибору
ДРН 5. Оцінювати фактичну та прогнозувати гіпотетичну обстановку при виникненні та загрози надзвичайних ситуацій, планувати та організувати заходи реагування, ліквідації, врятування, попередження, профілактики, пом'якшення, відновлення, підвищення стійкості управління та функціонування суб'єкта господарювання адаптивної системи землеробства для господарств різних форм або адміністративно-територіальної одиниці.	+	+	+	Усне опитування Розв'язання типових задач Екзамен - тест множинного вибору
ДРН 6. Знати загальні тенденції розвитку новітніх технологій цивільного захисту у передових країнах, оцінювати їх ефективність, впроваджувати найбільш ефективні методи захисту та прийоми у практичну виробничу діяльність.	+			Реферат Екзамен - тест множинного вибору

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література
	Аудиторна робота		СРС	
	Лк	Пз		
Охорона праці в галузі				
Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці. 1. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Директиви ЄС з охорони праці. 2. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрями співробітництва. 3. Міжнародна організація праці. Трудові норми Міжнародної організації праці. 4. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 Міжнародний стандарт ISO 26000	2	2	6/7	1, 3, 7, 10, 15
Тема 2. Система управління охороною праці в організації. 1. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). 2. Забезпечення функціонування та побудова СУОП в організації. Положення про СУОП, структура та зміст його розділів. 3. Елементи системи управління охороною праці, міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007. Політика в галузі охорони праці. Аналіз з боку керівництва.	2/2	2/2	6/	1, 4, 5, 11, 15
Тема 3. Ефективність функціональної структури СУОП. 1. Планування заходів з охорони праці. Складання колективного договору. Види планування та контролю стану охорони праці. 2. Облік і аналіз показників охорони праці. 3. Оцінка соціально-економічної ефективності охорони праці на підприємстві. 4. Інтегровані системи менеджменту в галузі охорони праці. Основні складові інтегрованої системи менеджменту. Функціональні та організаційні особливості.	2	2	6/9	2, 5, 12, 16
Тема 4. Дослідження виробничого травматизму на підприємстві. 1. Визначення економічного збитку від травматизму та професійних захворювань. 2. Економічні методи дослідження виробничого травматизму. 3. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості.	2	2	6/9	1, 3, 5, 16
Тема 5. Економічні аспекти охорони праці 1. Економічні методи управління охороною праці. 2. Оцінка витрат на охорону праці та визначення їхньої ефективності. 3. Визначення ефективності заходів і засобів профілактики виробничого травматизму і професійної захворюваності.	2/2	2/2	6/9	2, 5, 14, 15
Тема 6. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві. 1. Принципи та види страхування. 2. Суб'єкти та об'єкти страхування. Види страхування. Страховий ризик і страховий випадок. Страхові експерти з охорони праці, їх функції і повноваження. 3. Фінансування страхових виплат, соціальних послуг та профілактичних заходів. Джерела фінансування Фонду. Страхові тарифи. Страхові виплати	2	2	6/9	1, 4, 15, 16
Всього Блок 1	12/4	12/4	36/5 2	
Цивільний захист				
Тема 1. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій. 1. Основи цивільного захисту в Україні. 2. Основні поняття і визначення. 3. Класифікація надзвичайних ситуацій.	2/2	2/2	6/4	

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література
	Аудиторна робота		СРС	
	Лк	Пз		
4. Моніторинг надзвичайних ситуацій. 5. Основні причини виникнення надзвичайних ситуацій. 6. Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій. 7. Умови стійкого функціонування об'єктів економіки у надзвичайних ситуаціях. 8. Методи ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання підвищеної небезпеки. 9. Методика визначення класу підвищеної небезпеки об'єкта за кількістю небезпечної речовини.				1, 2, 3, 4, 5
Тема 2. Планування з питань цивільного захисту. 1. Загальні принципи планування заходів цивільного захисту. 2. Методика розроблення планів з попередження надзвичайних ситуацій. 3. Структура і зміст плану цивільного захисту об'єкта на мирний час і на особливий період. 4. Вимоги до складу, змісту та форми плануючих документів. 5. Довгострокові документи і документи підготовки цивільного захисту об'єкта господарювання в поточному році. 6. Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу об'єкта господарювання до дій у надзвичайних ситуаціях.	2/2	2	2/2	1,2,3,4,5 9, 12
Тема 3. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та протипожежний захист об'єктів господарювання. 1. Поняття вибуху. 2. Параметри осередку вибуху газоповітряної суміші. 3. Вплив ударної хвилі на живі організми. 4. Вплив ударної хвилі на будівлі і споруди. 5. Оцінка наслідків вибуху.	2	2	4	1,2,3,4,5, 8,9, 12
Тема 4. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного, біологічного зараження. 1. Поняття оцінки обстановки. 2. Оцінка хімічної обстановки. 3. Оцінка радіаційної обстановки. 4. Оцінка бактеріологічної обстановки. 5. Евакуації і її види.	2	2	6/6	1,2,3,4, 5, 10,11, 14, 16
Тема 5. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС. 1. Методика оцінки інженерної обстановки. 2. Розрахунок необхідної кількості рятувальників. 3. Розрахунок необхідної кількості інженерної техніки. 4. Порядок проведення аварійно-рятувальних робіт.	2	2	4	1,2,3,4, 5, 10,11, 14, 16
Тема 6. Забезпечення заходів і дій в межах Єдиної системи цивільного захисту. 1. Інформаційні технології забезпечення прийняття управлінських рішень щодо фінансування заходів з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. 2. Відшкодування збитків постраждалим. 3. Поняття державного резерву на випадок надзвичайних ситуацій, його склад і призначення. 4. Утримання і розвиток Єдиної системи державного резерву.	2	2	8/16	1,2,3,4,5 ,6,7, 16
Тема 7. Спеціальна функція у сфері цивільного захисту. 1. Оцінка збитку від наслідків надзвичайних ситуацій. 2. Розрахунок збитку від втрати життя та здоров'я населення. 3. Порядок використання матеріальних ресурсів з державного, регіонального і місцевого резерву.	-	-/2	6/16	1,2,3,4,6,7 Додаткові джерела
Усього годин Блок 2	12/4	12/4	36/5 2	
Усього	24/8	24/8	72/1 04	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кількість годин	Методи вивчення (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	Кількість годин
ДРН1	Навчальна лекція (розповідь, пояснення, демонстрація, ілюстрування) Практичне заняття (пояснення, демонстрація)	10	Робота з конспектом лекцій, робота з книгою, робота з нормативно-правовими актами, узагальнення, систематизація, поглиблення матеріалу, робота над ессе	22
ДРН2	Навчальна лекція (розповідь, пояснення, демонстрація, ілюстрування) Практичне заняття (пояснення, демонстрація)	12	Робота з конспектом лекцій, робота з книгою, робота з нормативно-правовими актами, узагальнення, систематизація, поглиблення матеріалу, проведення розрахунків виконання яких розпочато на практичному занятті.	22
ДРН3	Навчальна лекція (розповідь, пояснення, демонстрація, ілюстрування) Практичне заняття (пояснення, демонстрація)	10	Робота з конспектом лекцій, робота з книгою, робота з нормативно-правовими актами, узагальнення, систематизація, поглиблення матеріалу, проведення розрахунків виконання яких розпочато на практичному занятті.	24
ДРН4	Навчальна лекція (розповідь, пояснення, демонстрація, ілюстрування) Практичне заняття (пояснення, демонстрація)	10	Робота з конспектом лекцій, робота з книгою, робота з нормативно-правовими актами, узагальнення, систематизація, поглиблення матеріалу, проведення розрахунків, розробка плану цивільного захисту	22
ДРН5	Навчальна лекція (розповідь, пояснення, демонстрація, ілюстрування) Практичне заняття (пояснення, демонстрація)	12	Робота з конспектом лекцій, робота з книгою, робота з нормативно-правовими актами, узагальнення, систематизація, поглиблення матеріалу, проведення розрахунків	22
ДРН6	Навчальна лекція (розповідь, пояснення, демонстрація, ілюстрування) Практичне заняття (пояснення, демонстрація)	10	Робота з конспектом лекцій, робота з книгою, робота з нормативно-правовими актами, узагальнення, систематизація, поглиблення матеріалу, проведення розрахунків	24

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Розв'язання типових задач	10/10%	5,7 тиждень
2	Атестація (тест множинного вибору)	15/15%	відповідно до графіка навчального процесу
3	Ессе	10/10%	11 тиждень
4	Екзамен - тест множинного вибору	15/15%	14 тиждень
Цивільний захист			
1.	Проект плану цивільного захисту	10/10%	4 тиждень
2.	Усне опитування	5/5%	2 тиждень
3.	Розв'язання типових задач	5/5%	6 тиждень
4.	Реферат	15/15%	10 тиждень
5.	Екзамен - тест множинного вибору	15/15%	14 тиждень

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент ¹	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно ²
Розв'язання типових задач	<4	5-6	7-8	9-10
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Вирішувати основні числові задачі, використовуючи відповідні методи</i>	<i>Вирішувати низку числових задач, використовуючи відповідні методи</i>	<i>Вирішувати складні числові проблеми, використовуючи відповідні методи.</i>
Атестація (тест множинного вибору)	< 7 балів	7-10	10-13 балів	15 балів
	<i>< 60% правильних відповідей</i>	<i>60-74 % правильних відповідей</i>	<i>75-89 % правильних відповідей</i>	<i>90-100 % правильних відповідей</i>
Ессе	< 4 балів	4-6	7-9 балів	10 балів
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
Екзамен - тест множинного вибору	<6	7-9	10-12	13-15
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
Цивільний захист				
Проект плану цивільного захисту	<4	5-6	7-8	9-10
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Брати до уваги ризик</i>	<i>Розуміти ризик</i>	<i>Розуміти та кількісно оцінювати ризик</i>
Усне опитування	<2	3	4	5
	<i>Вимоги щодо</i>	<i>Пригадати та</i>	<i>Пригадати та</i>	<i>Відтворити знання,</i>

	завдання не виконано	відтворити знання на основі безпосередньо викладеного матеріалу в межах ОК	відтворити знання, безпосередньо викладеного матеріалу в межах ОК із деякими доказами більш широкого дослідження	отримані поза межами безпосередньо викладеного матеріалу в межах ОК
Розв'язання типових задач	<2	3	4	5
	Вимоги щодо завдання не виконано	Вирішувати основні числові задачі, використовуючи відповідні методи	Вирішувати низку числових задач, використовуючи відповідні методи	Вирішувати складні числові проблеми, використовуючи відповідні методи.
Реферат	<6	7-9	10-12	13-15
	Вимоги щодо завдання не виконано	Планувати, проводити та представляти незалежне дослідження зі значним рівнем підтримки	Планувати, проводити та представляти незалежне дослідження з незначним рівнем підтримки	Планувати, проводити та представляти незалежне дослідження з обмеженою підтримкою
Екзамен - тест множинного вибору	<6	7-9	10-12	13-15
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Розв'язання типових задач	5, 7 тиждень, протягом занять
2	Консультації, усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над Ессе	протягом занять
3	Письмовий зворотний зв'язок на есе	Протягом 2 тижнів після складання
4	Проходження тестування з атестації та модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіку навчального процесу
Цивільний захист		
1.	Успе опитування після вивчення тем 1-3	2 тиждень
2.	Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів після презентації реферату	10 тиждень
3.	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над плану цивільного захисту протягом занять	3 тиждень
4.	Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів після презентації плану цивільного захисту	4 тиждень
5.	Розв'язання типових задач	6 тиждень

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Охорона праці в галузі

Основні джерела

- Полетаєв В.П. (2015). Охорона праці в галузі: навчальний посібник. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 363с
- Зеркалов Д.В. (2011). Охорона праці в галузі: Загальні вимоги. Навчальний посібник. К.: «Основа», 551 с.
- Дементій Л.В., Юсіна Г.Л., Чижигов Г.І., (2016) Охорона праці в галузі для економічних спеціальностей. Краматорськ: ДДМА, 296 с.
- ДСТУ OHSAS 18002:2015 (2016). Національний стандарт України системи управління гігієною та безпекою праці. Видання офіційне Київ ДП «УкрНДНЦ».
- Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П. та Чорна О.Г., (2011). Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. Київ, Центр учбової літератури, 276 с.
- Гавриш С.А., Гавриш А.С., (2011). Охорона праці в галузі телекомунікацій. Нац. тех. ун-т ім. І Сікорського. Київ, НТУУ «КПІ», 439 с.

Нормативно-правові акти

- Закон України "Про охорону праці" від 14 жовтня 1992 р. (Редакція станом на 20.01.2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
- Кодекс Законів про працю в Україні. (Редакція станом на 30.03.2020) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
- Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 23.09.99 р. №1105. (Редакція станом на 19.12.2017) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
- Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». (Редакція станом на 04.04.2018) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 р. № 337 «Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат». (Редакція станом на 13.03.2018) <https://www.kmu.gov.ua/npas/1316161>
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 1 серпня 1992 р. (Редакція станом на 28.10.2016) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-92-%D0%BF#Text>
- Конституція України. Основний закон. К. № 27-IX від 03.09.2019, ВВР, 2019, № 38, ст.160. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Методичне забезпечення

- Навчально-методичний комплекс дисципліни «Охорона праці в галузі» для студентів на 2018-2019 навчальний рік. Суми, СНАУ
- Методичні вказівки до виконання лабораторних та практичних робіт з курсу „Охорона праці в галузі”. Сумський НАУ, кафедра “Охорони праці”. 2017-2020pp.

Додаткові джерела

- Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці: НПАОП 0.05-8.04-92. — Х.: ФОРТ, 2003. — 16 с.
- НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
- НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
- НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
- НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
- НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
- НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.

Цивільний захист
Основні джерела
Підручники посібники

1. Ковжого С.О. Цивільний захист і охорона праці в галузі. Навчальний посібник. Харків. «Право». 2012 р. 193 с.
2. Кучма М.М. Цивільна оборона (цивільний захист): навч. посібник. М.М. Кучма. 3-тє вид., допов. і випр. Львів: Магнолія. 2014. 296 с.
3. Левченко О.Г. Охорона праці та цивільний захист. Підручник. - Київ КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2019 р. 409 с.
4. Олійник П.В. Цивільний захист. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга. 2013 р. 328 с.
5. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник. К: Знання-Прес, 20015. 487 с.

Методичне забезпечення

6. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Цивільний захист» для студентів на 2021-2022 навчальний рік. Суми, СНАУ.
7. Методичні рекомендації для виконання самостійної роботи з дисципліни «Цивільний захист» для студентів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. - Суми, 2020 р., 27 с.
8. Методичні вказівки для виконання практичних занять з дисципліни «Цивільний захист» для студентів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання, Частина 1. - Суми, 2020 р., 48 с.
9. Методичні вказівки для виконання практичних занять з дисципліни «Цивільний захист» для студентів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання, Частина 2. - Суми, 2020 р., 16 с.
10. Методичні вказівки для виконання практичних занять з дисципліни «Цивільний захист» для студентів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання, Частина 3. - Суми, 2020 р., 19 с.
11. Методичні вказівки для виконання індивідуальних занять з дисципліни «Цивільний захист» для студентів ОС «магістр» заочної та дистанційної форм навчання. - Суми, 2016 р., 19 с.

Інші джерела

12. Постанова КМ України " Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій" від 16.02.98 №174 (із зм. і доп., внесеними постановами КМ України від 24.09.99 №1763, від 21.10.99 №43).
13. Постанова КМ України " Про затвердження особливостей формування та проведення операцій з матеріальними цінностями мобілізаційного резерву" від 29.01.98 року №100-03.
14. Постанова КМ України " Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях" від 15.02.99 №2.
15. Постанова КМ України " Про Основні засади створення в Україні підсистеми рятування і ліквідації небезпечних забруднень на воді єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру" від 5.10.98 №1599.
16. Постанова кабінету України " Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру" К.03.08.1998.-№1198.

Додаткові джерела

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
6. Державна служба України з питань надзвичайних ситуацій <https://www.dsns.gov.ua>
7. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
8. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
9. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території <http://www.scgis.ru/russian/>.
10. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру <http://chronicl.chat.ru/>.
11. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства <http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
12. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.ertu.ukrtel.net/index.htm>.

Програмне забезпечення

1. СДОР.exe
2. Текстовий редактор Word.
3. Microsoft Office Power Point.